

te houden, ge schakelt het als 't ware uit door „nergens” heen te kijken. Alleen dan kunt ge uren lang prepareren, zonder dat uw oog een spoor van vermoeden voelt.

Bilthoven.

B. E. BOUWMAN.

Het poederdonsje. In the Times van 17 Juni '32 vinden we een interessant relaas van Sir William Percy over de beteekenis van het poederdons bij den roerdomp en vermoedelijk ook andere reigerachtige vogels. Het poeder wordt geleverd door donsveertjes, waarvan de baarden in fijne schilfertjes uiteenvallen en zodoende ontstaat een stoffijne vetachtig aanvoelende massa, die echter geen vet bevat. Behalve bij de reigers komt poederdons ook voor bij sommige roofvogels. (kiekendief), Papegaaiaachtigen, Podargus, Leptosoma, Coracias (scharrelaar) en Artamus.

De roerdomp heeft vier poederdonsplekken en wel twee aan de borstzijde, ter hoogte van de sleutelbeenderen en twee aan zijn achterkant waar de dijen aan den romp sluiten. Over de beteekenis van het poeder zijn veel gissingen gewaagd o.a. dat het lichtgevend zou kunnen worden en zoo een middel zou zijn om de visschen aan te lokken. Thans echter is gebleken, dat het bij den roerdomp een eenvoudig en nuttig toiletmiddel is. Als een roerdomp een paling vangt dan ontstaat een hevige worsteling. De visch kronkelt en wringt om den hals van zijn belager en deze schokt en schudt en slaat zijn prooi totdat de ruggegraat breekt. Daarna kan de paling rustig vervoerd en verorberd worden. Maar intusschen is de vogel rijkelijk besmeurd met visch-slijm en dat mag niet zoo blijven. Nu tijgt de vogel aan het werk, bepoedert zijn lichaam en schraapt en krabt dan alles af met pooten en snavel. Of daarbij de geheimzinnige kam aan den klauw van de middenteen ook dienst doet, is nog niet zeker. Een dergelijke klauw komt trouwens ook wel voor bij vogels, die er geen poederdons op na houden b.v. onze nachtzwaluw.

Het poederdons-mysterie is hiermede nog lang niet geheel onthuld, maar wij zijn toch een belangrijke stap verder gekomen en het is voor Viscount Grey of Fallodon, aan wien de wederinvoering van den roerdomp als broedvogel in Engeland is te danken, wel een groote voldoening, dat deze belangrijke waarneming, fotografisch gedocumenteerd, is geschied in de plassen van Norfolk.

JAC. P. THIJSSSE.

De booze buurman. Twee scholeksters kuierden met hun twee jongen in de duinvallei. De ouden pikten van tijd tot tijd, in den grond naar emelten en de jongen waren daarbij zeer belangstellende en belanghebbende toeschouwers. Een der jongen dwaalde echter wat af en belandde zoo in de buurt van een derden volwassen scholekster. Die stapte kalmpjes op het jong af en gaf hem een paar flinke snavelhouwen op den kop. De ouders kregen dat in de gaten, schikten zich dadelijk zij aan zij, volmaakt in dezelfde houding: schouders omhoog, snavels naar den grond gericht en onder snel en krachtig, hoog en helder staccato gefluit dribbelden ze af op den belager, die zich ook al rennend uit de voeten maakte. Dat ging zoo een meter of of vijftig voort en toen zette de aanrander het op een vliegen. De ouders hernamen hun gewone scholeksters-houding en keerden terug naar hun jongen. Ik zal de vermakelijke charge van dat luidruchtig scholekster-paar niet licht vergeten.

Koolmees en nonvlinderplaag. Ik ben bij Haenel in Garmisch op bezoek geweest en heb daar op het gebied van wetenschappelijke vogelbescherming meer gezien en geleerd, dan ik hier in de gauwigheid kan vertellen. Voorloopig alleen dit: Er was twijfel gerezen aangaande de beteekenis der koolmeezen voor de bestrijding van de nonvlinders. Weliswaar eten de koolmeezen graag de eieren van die vlinders, maar 20 % daarvan verlaten onverteerd het lichaam van den vogel, die zodoende juist zou kunnen medewerken tot een verspreiding van de plaag. Dit lijkt al dadelijk heel onwaarschijnlijk, maar Haenel wilde toch de zaak eens precies onderzoeken. Hij voerde zijn koolmeezen met nonvlinder eieren en werkelijk kwamen ongeveer 20 % daarvan schijnbaar ongedoerd weer met de uitwerpselen te voorschijn. Maar het is niet zoo gemakkelijk om ongedoerd de kauwmaag van een vogel te passeeren en toen Haenel die eieren microscopisch onderzocht bleek het ook dat ze waren gekneusd en gekraakt en dat de embryonen er in geheel waren vernield. We kunnen dus nog altijd de koolmees voor 100 % als nonvlinder-verdelger blijven beschouwen.

Ieder vogelvriend, die in Garmisch komt mag niet verzuimen een bezoek te brengen aan Dr. Haenel in het Kurpark.

JAC. P. THIJSSSE.

Uileballen en reigerballen. In April 1.1. zond de heer M. Kramer te Leeuwarden een mooie partij braakballen van vogels verzameld in Friesland. De uileballen, waaronder enkele van Metslawier, in het noord-oostelijke hoekje der provincie, bevatten alle de gewone veldmuis en de gewone spitsmuis, geen resten van andere zoogdieren, noch van vogels of kevers.

Zeer merkwaardig waren een vijftal reigerballen, twee van Marssum en drie van Cornjum (bij Leeuwarden). 't Waren groote grijze viltballen, op het eerste gezicht niet te onderscheiden

van de grootste uileballen. Begint men ze echter los te plukken, dan is de weerstand die ze bieden opvallend. Ze zijn uiterst taai, vooral de buitenste laag dicht viltig en klaarblijkelijk vermengd met hardgeworden slijm. Sommige roken vischig. Van visch was echter geen spoor meer te vinden, al toonde een gaaf vischhaakje waaraan nog een eindje lijn was bevestigd, dat visch niet werd versmaad! De sappen van de reigermaag werken veel sterker oplossend dan die van de uil en meer in overeenstemming met die van de dagroofvogels. De oogst aan zoogdierresten was na het moeizaam lospeuteren der haarballen dan ook bedroevend klein. Eerst leken ze in 't geheel niets op te leveren, maar precies in 't centrum vond ik bij drie exemplaren de kiezen en de knaagtanden uit boven- en onderkaak van een woelrat (*Arvicola*), alle keurig op hun plaats ten opzichte van elkaar. Het stevige skelet was geheel verteerd op de voorste stukjes der kaken na. De randen dezer restjes waren al aan 't verweken en buigbaar als vischgraatjes. Ook het tandbeen van het gebit was reeds geheel of grootendeels verdwenen; de kiezen bestonden uit email (glazuur)skeletjes. Merkwaardig is dat hoorn en chitine volkomen onaangetast blijven: in het hart van een der proppen lagen een aantal gave woelratklauwtjes bij elkaar; in een andere daarbij nog de chitine huid van een rupsekop en het uit zeshoekige facetten bestaande chitineuse hoornvlies van een groot insectenoog. Ook grashalmpjes, plantenvezels uit de woelratmaag, enz. vond ik onverteerd in de reigerballen terug.

A. SCHREUDER.

Wie weet nesten van Ransuilen? Tijdens een onderzoek naar het voedsel van de Ransuil stuitte we op verschillende vragen, die we niet dan met medewerking van vele waarnemers in verschillende deelen van ons land zullen kunnen beantwoorden. Een van die vragen is de volgende: Is er een verband te vinden tusschen het aantal eieren van het legsel van den uil en de stand van de Veldmuizen in zijn jachtgebied? Nu is de stand van de Veldmuizen op verschillende manieren te onderzoeken, maar het aantal eieren in de verschillende nesten kunnen we niet in de verschillende streken zelf onderzoeken; hiervoor moeten we de hulp van anderen inroepen.

Die hulp bestaat slechts daaruit, dat ieder die een nest van een ransuil vindt, ons een briefkaartje schrijft (L. en N. Tinbergen, Bentinckstr. 146, Den Haag), waarin hij ons meldt, hoeveel eieren er in het (voltallige) legsel waren, hoeveel eieren er uitgekomen zijn en of de roestboomen van de oude(n) gevonden zijn. Die roestboomen zijn in den regel gemakkelijker te vinden dan het nest zelf en meestal ligt het nest niet verder dan een 50—100 meter van de roesten verwijderd. Je wordt er op attent gemaakt door de „kalk” (uitwerpselen) er onder, waartusschen de braakballen liggen. Kijk je omhoog, dan tref je het dikwijls, dat de uil boven je hoofd zit, plat en steil dicht bij den stam, zijn „oor” pluimpjes hoog opgericht. Meestal heeft een uil verscheidene van die roestboomen dicht bij elkaar, zoodat, wanneer je er een vindt, je ook naar de andere niet lang hoeft te zoeken. Vindt U nu zulk een roestboom, dan zoudt U ons een zeer groot genoegen doen, door de braakballen en alles wat er verder nog onder ligt, niet op te rapen, maar ons even te berichten. Zoo noodig en mogelijk komt dan een van ons even poolshoogte nemen.

Gaarne zullen we t.z.t. over de eventuele resultaten nader berichten.

Bentinckstr. 146, Den Haag.

L. en N. TINBERGEN.

Vogels tellen. Ieder jaar omstreeks Kerstfeest tigten troepjes Amerikanen er één dag op uit, om vogels te tellen, zoowel soorten als individu's. Men heeft het in ons land ook eens geprobeerd maar niet doorgezet, wat eigenlijk wel jammer is. Ik heb nu de tellingen van 27 Dec. 1931 voor mij liggen. De elf waarnemers aan Cape Cod telden 73 soorten en iets meer dan 36000 individu's (waaronder 15000 eidereenden). Vijf waarnemers aan het Barnegat telden 84 soorten met bijna 14000 individu's. De doorloopen streek had een diameter van 24 K.M. (gedeeltelijk per motorboot). Hoeveel soorten en individu's zouden wij omtrent Kerstfeest kunnen vinden in een dergelijken kring rondom ons Barnegat? Hoe komen ze daar in Amerika aan dien naam van ons? Het grootste aantal soorten werd geteld bij Jacksonville Florida over een traject van 16 km te voet, afgewisseld met auto (afstand helaas niet opgegeven). De waarnemer telde 96 soorten en 4480 individu's. Het komt natuurlijk erg aan op de betrouwbaarheid der waarnemingen. Een vergelijking van de tellingen over een reeks van jaren kan zeer leerzaam worden.

T.

GEVRAAGD:

R. Wettstein, Handbuch der Systematischen Botanik.
Prijsoopgaaf aan W. Kruyt, Julianalaan 83, Overveen.

Kweeken en Verzamelen, door Jaspers.

Aanbiedingen aan Jan Ebbens Jr., P. Langendijkstraat 42^{III}, Amsterdam.